

การพัฒนาดินพร้อมปลูกจากพืชเกษตรอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู เพื่อต่อยอดเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลบางคู อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี

อ.ดร.สุธิษา เชนุชาญ

ผศ.ไชยพล กลิ่นจันทร์

อ.ปัญญาชลิ เต่าทอง

ผศ.ดร.พรพจน์ จุลสวัสดิ์

สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีมีดตีมีเดีย

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล

สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ โดยคำนึงถึงความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งพาตนเอง

ปัจจุบันตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี มีประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู ทำการปลูกผักอินทรีย์จนได้รับหนังสือรับรองแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม SDGsPGS จังหวัดลพบุรี มีสมาชิกในกลุ่มกว่า 20 คน รวมพื้นที่ปลูกประมาณ 40 ไร่ ซึ่งผักสวนครัวที่ปลูกนั้นเป็นพืชผักที่ปลูกง่าย และมีสรรพคุณทางยา เป็นพืชสมุนไพรไทย มีคุณค่าทางโภชนาการ เริ่มจากการปลูกผักสวนครัวที่ใช้บริโภคภายในครัวเรือนนอกจากจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนแล้วยังช่วยให้ผู้บริโภคมีสุขภาพดี ส่วนที่เหลือยังจัดจำหน่ายในนามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามพื้นที่ตลาดนัดอำเภอบางบาล อำเภอบางบาล ศาลากลางจังหวัด เป็นต้น การปลูกผักสวนครัวเป็นแบบธรรมชาติ ปลูกพืชผักขนาดเล็ก และใช้เวลาสั้น ที่ปลูกในบริเวณบ้านใช้พื้นที่ไม่มาก มีการทำดินเพาะ และดินปลูกที่เหมาะสมกับผักระยะสั้นด้วยตนเอง ภายหลังประสบปัญหาเรื่องดินคุณภาพเสื่อม ขาดแร่ธาตุอาหาร พืชผักเจริญเติบโตได้ไม่สมบูรณ์

คณะผู้ร่วมโครงการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ University as a Market place ได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการในการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลบางคู พบความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจฯ ดังกล่าว ที่มีความต้องการในการพัฒนาดินเพื่อการเพาะปลูกโดยการใช้วัตถุดิบเหลือใช้ในพื้นที่ เช่น ฟางข้าว ใบไม้ ต้นหญ้า ต้นกล้วย มูลสัตว์ ฯลฯ เพื่อการนำมาเพาะปลูกพืชวิถีเกษตรธรรมชาติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากผลิตได้เพียงพอเหลือใช้สามารถจำหน่ายในรูปของดินปลูกที่ใส่บรรจุภัณฑ์เป็นถุงพร้อมขาย อีกทั้งเพื่อเรียนรู้หลักการใช้ดินให้มีคุณภาพเหมาะสมกับการเพาะปลูก พืชระยะสั้น (ผักอายุสั้น) ในช่วงนี้สามารถดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในสภาวะปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจแนวทางการทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเองโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อสร้างความปลอดภัยในการบริโภคผักปลอดสารพิษโดยวิถีธรรมชาติและการใช้ดินเพาะและดินปลูกที่เหมาะสมกับผักระยะสั้น
3. ลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตและสร้างรายได้ในครัวเรือนจากการจำหน่ายผักอินทรีย์และดินพร้อมปลูก

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินโครงการ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู ตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี
2. กศน.ตำบลบางคู ตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ธันวาคม 2565 - สิงหาคม 2566

วิธีดำเนินโครงการ

ขั้นตอนที่ 1

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเกี่ยวกับการปลูกผักอินทรีย์โดยวิถีธรรมชาติ และการใช้ดินเพาะและดินปลูกที่เหมาะสมกับผักระยะสั้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู โดยทำศึกษาปัญหาของเกษตรกร การสำรวจราคาต้นทุนของการผลิต และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักอินทรีย์

2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกผักอินทรีย์ ประสิทธิภาพของดินปลูก โดยมีการสำรวจและประเมินราคาของผลผลิตตามมาตรฐานตลาดในปัจจุบัน ทำการสำรวจและหาเส้นทางการจำหน่าย พร้อมทั้งจัดหาวิธีการจัดจำหน่ายโดยใช้หลักห่วงโซ่อุปทานมาสนับสนุนเส้นทางการจำหน่ายอย่างสมบูรณ์

3. ประชาสัมพันธ์กลุ่มประชาชนในพื้นที่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 1

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู ต้องการดินปลูก และพัฒนาประสิทธิภาพของดิน เพื่อทำการเพาะปลูกผักอินทรีย์ของตนเอง และหากได้คุณภาพ หรือมีเพียงพอกับการจัดจำหน่าย จะทำการจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเพื่อสร้างรายได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2

4. นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาดินปลูกที่มีมาตรฐานเหมาะสมกับพืชผักแต่ละชนิด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บางคูมาทำการทดสอบ

5. เมื่อได้ดินที่ทำการทดสอบนำดินไปส่งตรวจสอบคุณภาพของของดินเพื่อหาค่าของปุ๋ยอินทรีย์

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 2

ได้ดินปลูกที่มีประสิทธิภาพตามสูตรอาจารย์ลุง (แม่ใจ) มีธาตุอาหารในดินที่สมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชเกษตร

ขั้นตอนที่ 3

6. ทดลองนำดินที่ได้จากการหาคุณภาพนำไปเพาะปลูก

7. สรุปผลในการทดลองดินสำหรับการปลูกเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 3

เมื่อนำดินไปเพาะปลูกต้นกล้า หวานในแปลงผัก หรือคลุกกับดินเดิมที่ปลูกทำให้พืชผักเจริญเติบโตได้สมบูรณ์ขึ้นเมื่อเทียบกับแปลงที่ไม่ได้ใช้ดินปลูกที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 4

8. ผลิตตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งทำโฆษณาเผยแพร่ โดยการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์และนำไปเผยแพร่ตามช่องทางต่าง ๆ

9. ประชุมสรุปผลการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งมอบเทคนิค รูปแบบ วิธีผลิต บรรจุภัณฑ์ ที่ออกแบบเสร็จให้ประชาชน ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

10. เผยแพร่องค์ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรม สู่สาธารณชน

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 4

- ได้ผลิตภัณฑ์ดินปลูก 2 ชนิด คือ ดินปลูกสูตรเข้มข้น และดินผสมพร้อมปลูก
- จัดจำหน่ายในเพจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู พร้อมแชร์ไปยังเพจอื่นๆ จำหน่ายในกลุ่มสมาชิกเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พร้อมออกตลาดตามจังหวัดจัดพื้นที่ในการจำหน่ายให้ และจำหน่ายที่ปั้มน้ำมันปตท.ท่าม่วง (ทุกวันเสาร์-อาทิตย์)
- ประชุม และเผยแพร่องค์ความรู้ในการจัดทำดินปลูกให้กับพื้นที่ของตำบลบ้านเบิก ร่วมกับ สสส.

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

ผลผลิต (Output)

1. สมาชิกกลุ่มได้องค์ความรู้ในการพัฒนาดินปลูก
2. ได้สูตรและผลิตภัณฑ์ดินปลูกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู
3. มีตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (LOGO) สติ๊กเกอร์ บรรจุภัณฑ์สำหรับการจำหน่ายดินปลูกในรูปแบบต่าง ๆ
5. การมีส่วนร่วมพัฒนาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนระหว่างหน่วยงาน

ผลลัพธ์ (Outcome)/ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดกับชุมชน

1. สมาชิกในกลุ่มและชุมชนนำดินไปเพาะปลูกพืชเกษตรอินทรีย์
2. กลุ่มมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมจากการจำหน่ายดินปลูก
3. การได้มาทำกิจกรรมร่วมกันส่งผลให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชน เห็นศักยภาพคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน
3. ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้
4. เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อช่วยกันพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี กับ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์มีดีที่บางคู กรมส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลบางคู (สกร.บางคู) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อเสนอแนะ

1. ในการผลิตดินปลูกแต่ละครั้งอาจใช้เวลาในการหมักดินที่แตกต่างกันเพื่อการย่อยสลายไปไม่ วัชพืช มูลสัตว์ ดังนั้นเกษตรกรควรสังเกตจากการรดน้ำในกองในแต่ละครั้ง
2. การเก็บรักษาดินปลูก หลังล้นกองควรตากให้แห้ง ประมาณ 80-90 % เพื่อไม่ให้เกิดเชื้อราจากความชื้นก่อนบรรจุถุงเพื่อการจัดจำหน่าย
3. กรณีจำหน่ายเป็นดินผสมพร้อมปลูก หากมีเครื่องจักรในการตี/คลุกดิน จะช่วยให้เกิดความละเอียดและผสมให้เข้ากันมากกว่าการคลุกด้วยมือ